

Als hemel en aarde vergaan

Onwillekeurig doet de vernieling door tyfoon Haiyan op de Filippijnen denken aan de Bijbelse eindtijd. Vieren we straks Kerstmis of het laatste oordeel?

Lieve WOUTERS

De gelijkenissen tussen Bijbelse voorspellingen over het einde van deze wereld en hedendaagse oorlogen en natuurrampen zijn soms schokkend. Komt de mensheid nog in deze tijd aan haar einde? We beschikken alvast over voldoende kernwapens om haar meer dan één keer te vernielen. Klimaatrampen nemen almaar aan intensiteit toe. Rabbijn Ahron Daum, gespecialiseerd in het joodse recht (zie ook bestjewishstudies.com) en Jan Hanssens, als scheutist actief in Haïti, gaan erover in gesprek.

– Velen vragen zich af of natuurrampen een straf van God zijn. Maar waarom dan toch?

Ahron Daum • In de Bijbel grijpt de Heer inderdaad in om mensen te straffen. Denk maar aan Sodom en Gomorra of aan de profeet Jona. Tonen mensen berouw, dan vergeeft Hij. Toch zie ik bij de tropische orkaan op de Filippijnen geen aanleiding voor een straf van hogerhand. Hedendaagse rampen zijn veeleer te verklaren door de hebzucht van mensen. De mens bedreigt zijn eigen voortbestaan. De Heer is geen politicus die het leven van de mensen zelf wil inrichten. Hij geeft ons de keuze om van de wereld een paradijs of een hel te maken.

Als we ervan uitgaan dat de Heer altijd moet ingrijpen wanneer mensen zondigen, waar was Hij dan in Auschwitz? Dit is dus een foute vraag. De echte vraag luidt: waar was de mens toen? Ook nu is de vraag naar het menselijke aandeel in deze ramp meer ter zake.

Jan Hanssens • Bij de aardbeving in Haïti, in januari 2010, trof me dat de mensen vlug het verband legden tussen die ramp en de zonde. Ze riepen de naam van Jezus en weeklaagden: „Er is te veel zondigheid.” Eigenlijk strookt die straffende God niet met de God-Vader die Jezus ons leerde kennen, want Hij is een God van erbarmen en mededogen, een God die de kant kiest van de slachtoffers van het geweld in de wereld.

Kort na de aardbeving zijn we met de mensen de vraag gaan stellen over de menselijke verantwoordelijkheid: kwam de aardbeving volstrekt onverwacht? De geologen hadden gewaarschuwd. Vandaag is het noorden van het land opnieuw sterk bedreigd, maar wie ligt ervan wakker? Waar was en is de overheid? Ik neem graag hier het woord op van rabbijn Daum: waar is de mens?

– Natuurrampen nemen soms apocalyptische vormen aan. Ziet u gelijkenissen met de voorspellingen over het laatste oordeel?

Hanssens • Het doemdenken domineert de mensen zeer makkelijk, ook in de westerse cultuur. Omvangrijke natuurrampen doen ons onze eigen kwetsbaarheid aanvoelen. Ondanks al onze

Waar is God te midden van het natuurgeweld? Of is de vraag naar het menselijke aandeel meer ter zake? © Reporters

kennis blijven we kwetsbaar en eindig. Christelijke bronnen over de eindtijd hebben vooral tot doel om de mensen even te doen

© Daniël Leroy

„Kerstmis brengt de boodschap dat God ondanks alles nog altijd in de mensheid gelooft”

Jan Hanssens

stilstaan bij hun eigen eindigheid als persoon en als gemeenschap. Natuurrampen, oorlogen en epidemieën begeleiden de hele geschiedenis. Het zijn geen specifieke aanduidingen over het einde van de wereld.

Daum • Het jodendom ziet geen ondergang van de wereld. Als de Messias komt, blijft de wereld bestaan, maar iedereen, jood of niet, zal vanaf dan eindelijk de Heer erkennen als Schepper van

de wereld. Er zal geen afgoderij meer zijn, alleen de eeuwige heerschappij van de Heer in een vredesvolle wereld.

Hanssens • Wie de Bijbel en vooral Jezus' spreken over de eindtijd goed beluistert, ontdekt dat het in die teksten steeds gaat over hoop: kijk omhoog, geen haat van uw hoofd gaat verloren, uw redding is nabij. Geen doemdenken dus, maar hoop. Het oordeel is veeleer een nieuw begin dan wel een einde. Het is hoop, geen vrees. Het is blijdschap en vreugde, geen treurnis.

– Hoe leg je dat uit aan een Filippijno die de ramp ternauwernood overleefde en iedereen en alles verloor?

Hanssens • Ik herinner me nog dat we na die vreselijke aardbeving in Haïti, waarbij 230.000 doden vielen, op vraag van een Bijbelgroep de *Openbaring* samen herlezen. Ook in die beproefde gemeenschap kon dit Bijbelboek hoop brengen, omdat het spreekt over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde: de wereld zoals de Schepper haar voor zich zag vanaf het begin. Hemel en aarde mogen dan vergaan, God is en blijft de diepe zin van ons bestaan.

– Is zo'n wereld wel mogelijk?

Daum • Voor de joden is het alleszins geen utopie. Er komt een betere wereld. Die overtuiging houdt het jodendom al vierduizend jaar in leven. Daarin geloven wij onvermoeibaar. In die wereldvrede kan iedereen opgenomen worden, want elke mens is in zijn ziel een beeld van God. Overigens,

een eigen historische heimat voor de joden, zodat zij uit de diaspora zouden kunnen terugkeren, werd ook lang afgedaan als een utopie, maar de staat Israël is toch ook werkelijkheid geworden?

– De vrede is er echter nog ver te zoeken, niet?

Daum • De messiaanse verlossing zal niet plotseling komen, maar

© Lieve Wouters

„De overtuiging dat er een betere wereld komt, en wel voor iedereen, houdt het jodendom al vierduizend jaar in leven”

Ahron Daum

stap voor stap. Wij moeten haar voorbereiden, maar er is nog een lange weg te gaan om in Israël te komen tot een heilig land volgens de richtlijnen van de Thora

en de Joodse Wet. Ik zie dat wel als een doel om heel concreet hier op aarde te realiseren. Daarnaast moet de wereld meer naderen tot de Heer, bijvoorbeeld door te stoppen met de afgoderij van het geld of van elektronica. Wat de bezorgdheid over het milieu betreft, zie ik wel een positieve tendens. Zelfs in China beseffen ze nu dat grondstoffen niet onuitputtelijk zijn. En ook de Verenigde Staten, het kapitalistische land bij uitstek, komt tot inkeer.

– Is die eindtijd wel iets om naar uit te kijken?

Hanssens • Je moet opletten met een letterlijke lezing van apocalyptische teksten. Niet alleen in Haïti is er nog veel werk om de mensen een echt gevoel van verantwoordelijkheid bij te brengen tegenover de natuur en de samenleving. Gods Rijk is geen menselijk politiek project, geen staat met een koning of president. Vrede of sjalom is meer dan geen oorlog en geweld. Het gaat om een positieve kwaliteit van leven die toont in welke God we geloven.

En zo heeft de eindtijd wel degelijk met Kerstmis te maken. Het kind Jezus brengt de boodschap dat God nog steeds in de mens gelooft. Iedere mens die geboren wordt, brengt nieuwe kansen en nieuwe verantwoordelijkheden voor de gemeenschap die hem of haar ontvangt. God is Vader (en Moeder) van alle mensen. Uit Hem komt alle leven en naar Hem groeit alle leven toe. De kersttijd brengt ons dat weer in herinnering.